

Софија Милорадовић

ЛЕПЕНСКИ ВИР – МАЛИ ПРИЛОГ ВЕЛИКОМ СЛОВУ В

Језик данас

Матица српска, Нови Сад

бр. 14

0354–9720

2019,

10–11.

Б

ПРЕДЛОЗИ

Софија Милорадовић

ЛЕПЕНСКИ ВИР – МАЛИ ПРИЛОГ ВЕЛИКОМ СЛОВУ В

Наш важећи правопис (*Правопис српскога језика*, Нови Сад: Матица српска, 2010) не даје посебно, издвојено решење за писање назива археолошких локалитета, па тако ни оних праисторијских насеља која археолошка струка именује најчешће по различитим облицима рељефа и слично, но археолошка налазишта свакако, без обзира на врсту мотивације при њиховом именовању, не треба посматрати у истој равни са географским локалитетима. Будући да *Правопис* одређује да се све речи, изузев помоћних, у оквиру вишечланих имена насељених места пишу великим словом (стр. 60), назив Лепенски Вир ваља писати на тај начин, иако су и повелико – за то давнашње време, централно насеље једне области и читава једна праисторијска култура засигурно добили име по неком виру на Дунаву, на чијој се десној обали остаци насеља данас налазе. Лепенски Вир писаће се, дакле, на исти начин као и Криви Вир, некада чувено сточарско место, село понад превоја Честобродица, у крај регионалног пута Параћин–Зајечар, а не треба га писати, на пример, као Зелени вир – назив у *Правопису* дат под тачком у оквиру које се дају имена вода (стр. 62), имајући додатно у виду да се у струци говори и о култури Лепенског Вира – целини која подразумева материјалну, духовну и социјалну културу дате области у датом праисторијском периоду.

Данас се у вишечланим именима географских локалитета, као и градских насеља и четврти, на пример, само прва реч пише почетним великим словом (изузев ако је друга или било која наредна реч сама по себи властито име; стр. 62). Ни првобитне наше дилеме вероватно не би било да је живо некадашње решење из Белићевог *Правописа српскохрватског књижевног језика*,

први пут објављеног 1923. године: „Географска имена, било од једног дела, било од више делова, пишу се почетним великим словом свих *самосјалних* или *йолусамосјалних* делова својих” (Београд: Просвета, 1950, стр. 12). Међутим, неке објективне околности су учиниле да се потоњи правописци почну приближавати правописним решењима других језика из наше словенске језичке породице, а следствено томе удаљавати од правописних решења постојећих у немачком језику.

У извесним правописним дилемама, премда је овде пре у питању притврђивање поменутог начина писања, узима се у обзир (тј. позива се у помоћ) начин писања датог имена, термина и сл. у одређеној научној области или дисциплини, те овде наводимо да су значајна имена српске археологије – пре свега академик Драгослав Срејовић, који је и открио Лепенски Вир – у својим текстовима писала вишечлано име поменутог археолошког локалитета почетним великим словима, а само се у понеким стручним текстовима среће недоследност у начину бележења имена Лепенског Вира.

Даћемо на крају и једну напомену која није првенствено лингвистички интонирана. Правила верске куртоазије или службене преписке, па и потребе уметничког текста, могу (аргументовано) наметнути употребу великог слова, образложену у *Правоиусу* у оквиру одељка „Речи из поштовања”. Ако ту чињеницу имамо у виду, можда и није смело бити места нашој дилеми с почетка размишљања о начину писања двочланог имена праисторијског археолошког налазишта, онога коме припада уникатно место у цивилизацији, које има изузетан значај у развоју културе човечанства и, на крају, иза кога стоји труд његовог откривања и разностраног „читања” – и данас присутног.

Софија Милорадовић
Институт за српски језик САНУ, Београд
sofija.miloradovic@sanu.ac.rs

